

HI3 Jakso VI

Kohti modernia Suomea

Mitä suomalaista kirjaa, elokuvaa tai muuta teosta tai tapahtumaa voisi pitää 1900-luvun merkittävimpänä kulttuurisena asiana?

- Mitä videolla esitellyt tapaukset kertovat suomalaisen yhteiskunnan muutoksesta?
- Oliko jokin videolla esitellyistä kulttuuri-ilmiöistä sinulle uusi tai yllättävä?

Jakson tieto- ja taitotavoitteet

- Minkäläinen oli 1900-luvun alkupuolen suomalainen yhteiskunta?
 - Miten yhteiskunnan elinkeinorakenne ja suomalaisten elämä muuttuivat 1900-luvun jälkipuolella?
 - Miten Suomesta tuli hyvinvointivaltio?
 - Millä tavalla suomalainen kulttuuri on muuttunut itsenäisyyden aikana?
 - kuvion tulkitseminen
 - ilmiöiden moniperspektiivinen selittäminen
 - historian syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen
-

Ehdotus: Parityö
suomalaisten
elämästä eri
aikakausina –
Seurailee kirjan
viimeisiä kappaleita
aika vahvasti

1. Pari: Elintavat ja elintaso 1900-luvun alkupuoliskolla – Paavo, Joel
2. Pari: Elintavat ja elintaso 1960- ja 1970-luvuilla - Antti
3. Pari: Elintavat ja elintaso 1980- ja 1990-luvuilla – Neela, Toini
4. Pari (?): Elintavat ja elintaso 2000-luvulta nykypäivään - Nelli, Lotta

Jokaisessa kappaleessa voi olla hieman asiaa jokaiselle porukalle, joten kannattaa nopeasti plärätä kirjaa läpi etsien ajoituksia

1960- ja 1970-luvut Suomessa - Elintaso ja elämäntavat

- Maa- ja metsätalous koneistuvat 60-luvulla
- Suuret ikäluokat tulevat työikään
- Viljelyalat kasvavat, lannoitteiden käyttö yleistyy
- Maataloudessa tapahtuu ylituotantoa, mikä painaa viljelijöiden saamaa tuottoa alaspäin
- Valtio auttaa "paketoimaan" peltoja
- Maalta suuri muuttoliike kaupunkeihin ja ulkomaille

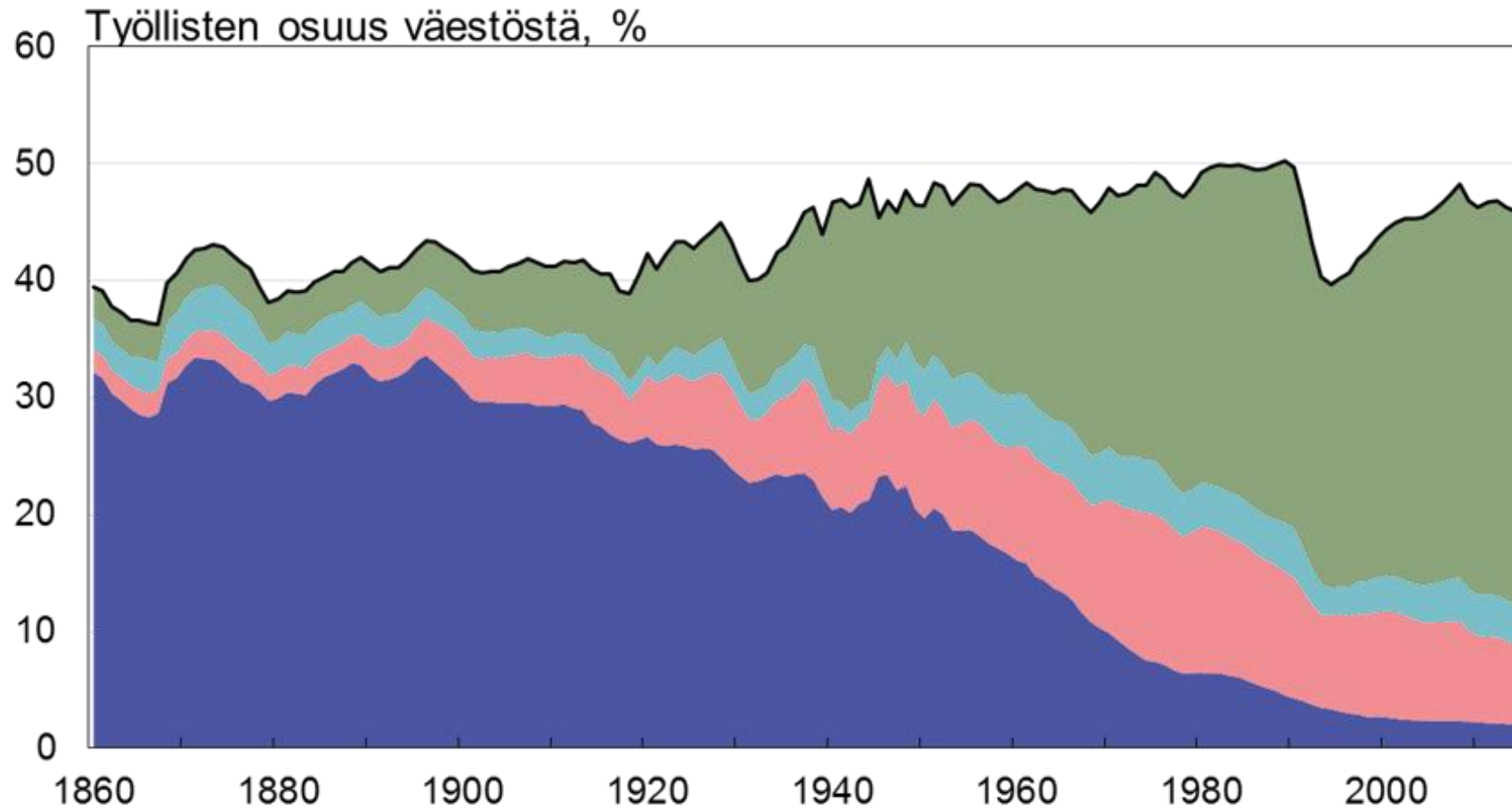

1960-luku oli siis kiihtyvän kaupungistumisen aikaa

- Ensimmäiset betonilähiöt
- Elämäntapa kaupungeissa monella tapaa erilainen maaseutuun nähden
 - Liikenne, viemäröinti, harrastusmahdollisuudet, elektroniikka
- Samalla oli myös suuri siirtolaisuus Ruotsiin, mikä helpotti toisaalta Suomen työttömyyttä ja Ruotsin työvoimapulaa teollisuudenalalla
- Alkutuotannon merkitys elannontakaajana laskee, yhä useampi töissä joko jalostuksessa tai palveluammateissa

Suomen elinkeinorakenne vuosina 1860–2015

Alkutuotanto Teollisuus
Rakentaminen Palvelut
— Työlliset

Yhdistetty kansantalouden tilinpidon historiasarjoista.
Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankin laskelmat.
31608@elinkeिनorakenne

Kauppasopimukset nostavat länsimaiden merkitystä

- 1961 Efta-sopimuksen jälkeen metalliteollisuuden tuotteita vietiin erityisesti muihin Efta-maihin (eli Britannia, Norja, Itävalta, Portugali, Ruotsi, Sveitsi ja Tanska)
- vuonna 1973 vapaakauppasopimuksen EEC:n kanssa --vientiteollisuus monipuolistui
 - Samalla vuosikymmenellä panostukset koulutukseen ja tuotekehitykseen lisäävät elektroniikka-, paperi- ja koneteollisuuden vientiä
- Viennin kasvaessa Suomi vaurastui yhä voimakkaammin
- Suomessa siirryttiin 1960-1970-luvuilla poikkeuksellisen nopeasti alkutuotannosta palvelualoille
- Hyvinvointivaltiota luodessa julkinen sektorikin kasvoi, mikä toi myös palvelualan työpaikkoja

Miten kasvanut varallisuus näkyi tavallisen pulliaisen elämässä?

- Yhä pienempi osuus tuloista meni pakollisiin menoihin kuten ruokaan tai asumiseen
- Jäi enemmän rahaa kuluttamiseen ja vapaa-aikaan, jonka määrä muutenkin kasvoi
- Suomessa siirryttiin 40-tuntiseen työviikkoon asteittain 1960-luvun loppuvuosina
- Televisiot, autot, kesämökit yleistyvät 1960-l
- Väritelevisiot ja pakastimet 1970-l
- Loma-ajan matkailu alkaa yleistyä hiljalleen
- Toisaalta elämäntapa yksilökeskeisempää kaupungeissa

Hyvinvointivaltiomalli Ruotsista

- Kansanterveyslaki takasi 1970-luvun alussa kansalaisille ilmaisen terveydenhoidon kunnallisissa terveyskeskuksissa.
- Järjestelmää kehitettiin vasemmiston ja keskustan yhteistoimin
- Valtio otti paljon vastuuta kansalaistensa hyvinvoinnista:
 - tulonsiirtoja lisättiin ja koulutukseen ja terveydenhoitoon panostettiin.
 - päivähoiton kehittäminen 1970-luvun alussa
- uusi teollisuus- ja palveluyhteiskunta tarvitsi koulutettua työvoimaa
- Lisää oppikouluja, enemmän ylioppilaita, korkeakouluja ja opintotukijärjestelmä
- Maksuton peruskoulu saatiin koko Suomeen 1970-luvulla

Sukupuolten tasa-arvo

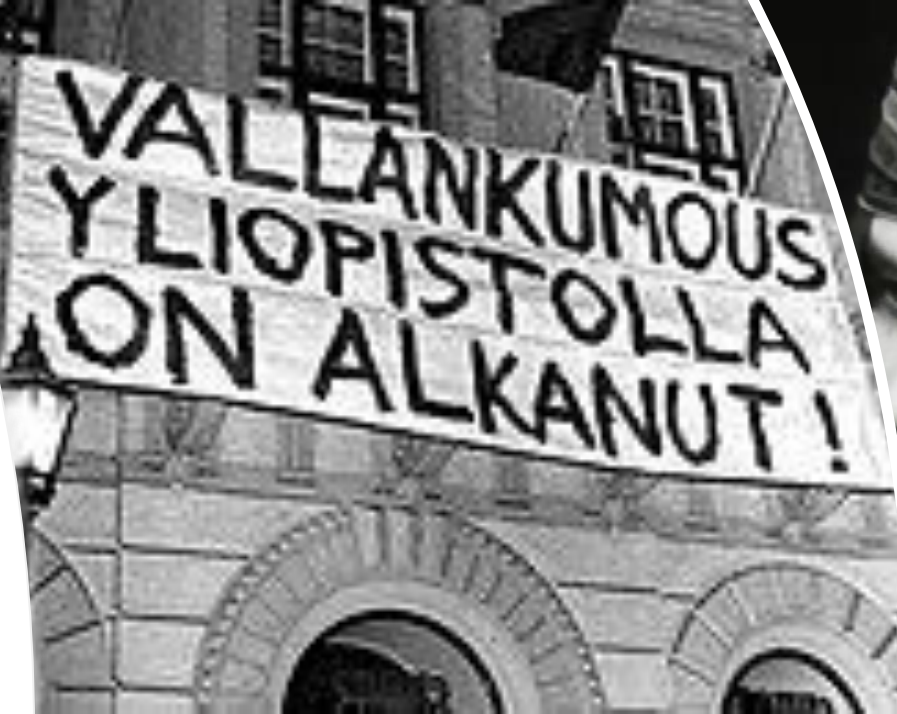
- Päivähoitojärjestelmän luominen helpotti naisten siirtymistä työelämään
- Koulutetut naiset uskalsivat vaatia tasa-arvoa sukupuolten välille etenkin 1960-luvulla
- Vuonna 1967 muutettiin lakia niin, että nainen sai mennä ravintolaan yksin
- Ehkäisytabletit lisäsivät naisten mahdollisuutta rajoittaa lasten määrää, mikä laski nopeasti syntyvyyttä
 - suuret ikäluokat synnyttivät pienet ikäluokat
- Vuonna 1970 naiset saivat myös laillisen oikeuden aborttiin sosiaalisin perustein
- Homoseksuaaliset teot poistettiin rikoslain 1971, ja 1981 lääkintöhallitus poisti homoseksuaalisuuden sairausluettelosta

1960- ja 1970-luvut Suomessa

- Kulttuuri

- Aiemmin 1950-luvulla muodostui ensimmäistä kertaa selkeästi havaittava nuorisokulttuuri
- 1960-luvulla kapinoitiin vanhoja ajatusmalleja vastaan
 - maanpuolustukseen, seksiin ja alkoholiin liittyvät asenteet
- Kaiken piti olla vapaampaa
- Moni nuori innostui vasemmistoajattelusta
- Kansainväliset aatteet, kuten pasifismi, radikalismi, leviävät ja vaikuttavat Suomessakin

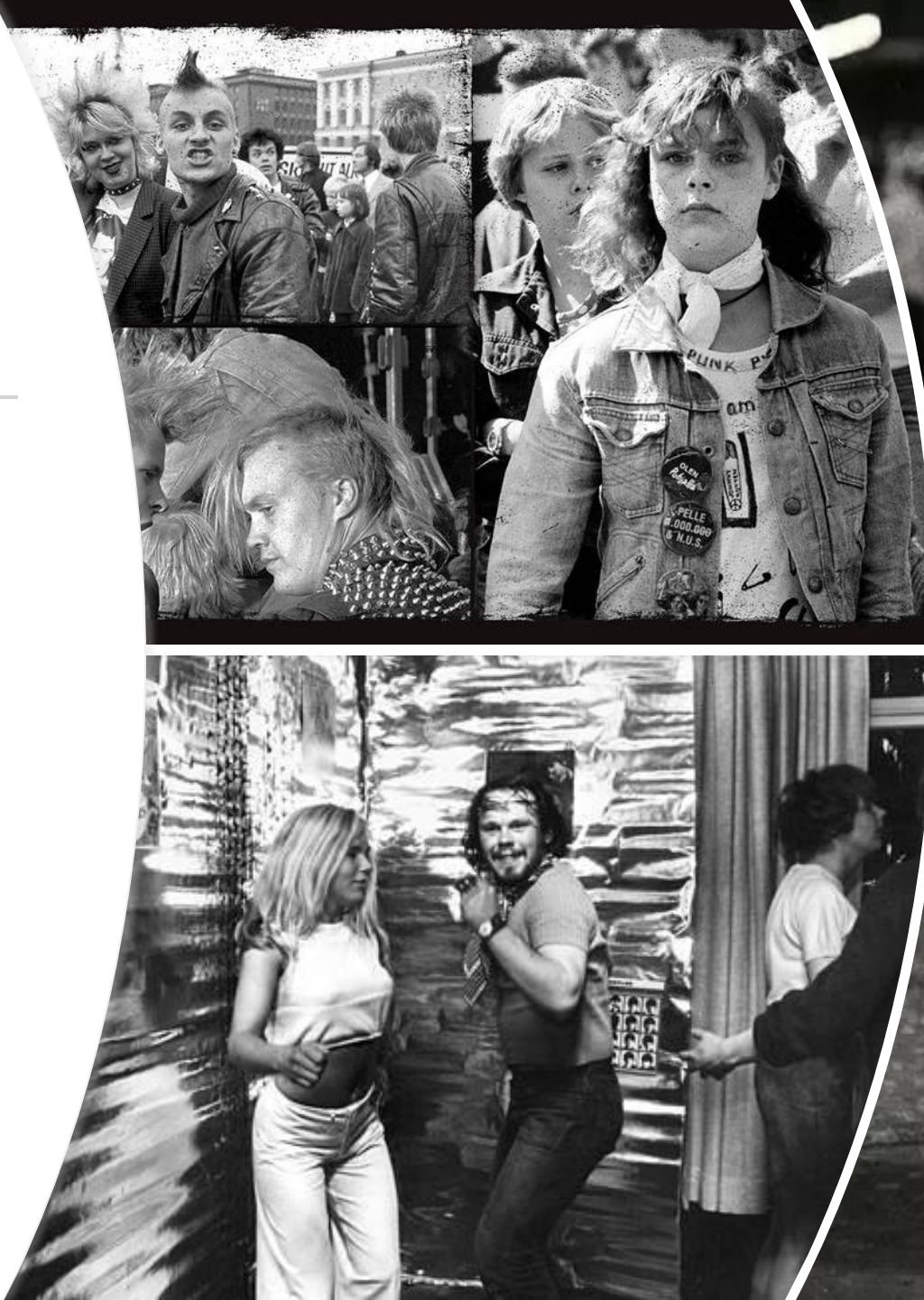
- 1960- ja 1970-lukua kuvissa

Teoksista ja suuntaksista

- Hannu Salama – Juhannustanssit 1964 – radikalismi
 - Salama tuomittiin vankeusrangaistukseen jumalanpilkasta
- Elokuissa hupielokuvia, romanttisia elokuvia, sekä kantaaottavia teoksia
 - Käpy selän alla – 1966
- 1970-luvulla nuorten poliittinen aktivoituminen näkyi politiikassa ja kulttuurissa
 - Kantaa otettiin myös musiikissa
- Neuvostoliittoon kriittimmästi suhtautuneet vähemmistökommunistit, taistolaiset, olivat aikakauden näkyvimpiä uusia poliittisia vaikuttajia
- Kulttuuri kansainvälistyy yhä enemmän 1970-luvusta eteenpäin
- Nuorisossa jakaantumista länsimaisiin ilmiöihin, kuten punkkareihin, rokkareihin, diskohileisiin ja diinareihin

Suuntauksia
pukeutumisessa ja
ajanvietossa

1980-luvun noususuhdanne

- Rahamarkkinoiden vapauttaminen 1980-luvun puolivälissä aiheutti noususuhdanteen.
- Kotitaloudet kuluttivat ja yritykset investoivat ahkerasti.
- Valtio ja kunnat saivat paljon verotuloja, joten hyvinvointivaltion palvelut ja tulonsiirrot toimivat hyvin.
- Kasvu perustui kuitenkin velkarahaan.

1990-luvun alun lama

- Velkaantumiseen perustunut ”kulutusjuhla” päättyi 1990-luvun alussa.
- Laman taustalla oli velkaantumiskuplan puhkeamisen lisäksi idänkaupan vaikeudet, jotka johtuivat Neuvostoliiton hajoamisesta vuonna 1991.
- Työttömiä oli puoli miljoonaa, pankit olivat vaarassa kaatua.
- Valtio velkaantui nopeasti, joten palveluja ja tulonsiirtoja leikattiin.

1990-luvun uusi noususuhdanne

- Rahapoliittiset toimet (markkan devalvointi ja kellutus) käänsivät viennin vähitellen kasvuun.
- Euroopan unioniin liittyminen vuonna 1995 loi positiivista uskoa talouteen.
- Nokian nousu maailman johtavaksi matkapuhelinyritykseksi loi Suomeen paljon työpaikkoja.
- Suomen talous kasvoi yhtäjaksoiseksi vuosina 1994–2007, mikä oli ennennäkemätön nousukausi.

Finanssikriisi 2008

- Yhdysvaltojen asuntomarkkinoiden romahduksesta alkanut maailmanlaajuinen taloustaantuma ulottui myös Suomeen. Vienti väheni nopeasti, joten erityisesti vientisektorin yritykset ja työntekijät kärsivät.
- Verotulojen supistuminen ja esim. työttömyysmenojen kasvu johtivat valtion uuteen velkaantumiseen.
- Tilannetta pahensi finanssikriisistä seurannut euroalueen velkakriisi 2010-luvun alussa.
- Muita samanaikaisia talousongelmia olivat mm. Nokian matkapuhelinliiketoiminnan päättyminen (2012) ja EU:n kauppapakotteet Venäjälle (2014–) sen miehitettyä Ukrainalle kuuluneen Krimin niemimaan.
- Kaikesta tästä johtuen lähes koko 2010-luku oli Suomessa taloudellista vaikeaa aikaa.

Koronakriisi 2020

- Maailmanlaajuinen koronapandemia supisti kansantalouksia joka puolella maailmaa vuonna 2020.
- Erilaiset liikkumisrajoitukset vähensivät erityisesti palveluiden kuluttamista.
- Epävarmuus heijastui monella tavalla talouteen. Ulkomaankauppa supistui kaikkialla.
- Valtiot elvyttivät talouksiaan velkarahalla. Suomenkin velkaantuminen kääntyi jälleen jyrkkään nousuun.
- Koronakriisi oli taloudesta riippumaton ulkopuolinen shokki, joten siitä toivuttiin nopeammin kuin edellisistä talouskriiseistä. Jo vuosi 2021 oli monessa maassa talouskasvun aikaa.

Suomen historian uhkatilanteita ja positiivisia käännekohtia

- Suomen historiassa on paljon uhkaavia tilanteita, mutta myös positiivisia käännekohtia. Kertaa opetustekstit ja laadi kaksi listaa, joista toiseen kokoat Suomen historian uhkatilanteita ja toiseen positiivisia käännekohtia ja edistysaskeleita.
- Pedanetin syventävä tehtävä - Otteita suomalaisista romaaneista, jotka sijoittuvat Suomen historiaan – Tunnista mikä tapahtuma tai aika on romaanissa kyseessä, seuraavana askeleena on kuvata tapahtumiin johtanutta kehitystä - Tämä on eräänlainen kertaus